

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

НАВЧАЛЬНА ТА ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

**Навчально-методичні рекомендації
для студентів спеціальності “Соціологія”**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	054 Соціологія
Освітня програма	Соціологія
Статус дисципліни	Обов’язкова
Мова навчання	Українська

Ужгород – 2020

Навчально-методичні рекомендації з навчальної та виробничої практики для здобувачів вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 054 «Соціологія», освітньої програми «Соціологія», першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Укладач:

Ляшко Мар'яна Михайлівна, старший викладач кафедри соціології та соціальної роботи ДВНЗ «УжНУ».

Розглянуто та рекомендовано до друку і використання в навчальному процесі на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи ДВНЗ «УжНУ» 26.11.2020 року, протокол № 4.

Схвалено та рекомендовано до друку і використання у навчальному процесі науково-методичною радою факультету суспільних наук ДВНЗ «УжНУ» 22.12.2020 року, протокол № 2.

Навчально-методичне видання розроблене з метою забезпечення здобувачів вищої освіти методичними рекомендаціями щодо проходження практики. Методичні рекомендації розраховані на студентів денного відділення факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет», що навчаються за галуззю знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 054 «Соціологія», першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Методичні рекомендації включають типову програму практики, рекомендації щодо вибору бази практики, виконання індивідуальних завдань, оформлення та наповнення звітної документації, порядок керівництва практикою, порядок поточного та підсумкового оцінювання, перелік рекомендованої літератури, який може бути використаний при підготовці звіту про проходження практики в умовах кредитно-модульної організації навчального процесу студентами спеціальності «Соціологія».

ЗМІСТ

1. ОЗНАЙОМЧА НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА.....	4
2. ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА З ОБРОБКИ ТА АНАЛІЗУ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	8
3. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА.....	13
4. БАЗИ ПРАКТИКИ.....	17
5. ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ.....	19
6. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ.....	20
7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	22
8. ДОДАТКИ.....	24

1. ОЗНАЙОМЧА НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

1.1. ОПИС ПРАКТИКИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	2	3
Тривалість: два тижні	Семестр:	
	4	6
Вид підсумкового контролю: диференційований залік	Самостійна робота:	
	30	30
Форма підсумкового контролю: усна відповідь	Індивідуальна робота:	
	60	60

1.2. МЕТА ПРАКТИКИ

Метою ознайомчої навчальної практики є знайомство студентів з особливостями організації і проведення соціологічних досліджень в Україні, основними засадами роботи соціологічних служб і зокрема конкретної соціологічної служби, функціональними особливостями її підрозділів, з умовами організацією професійної діяльності соціолога.

Головними завданнями ознайомчої навчальної практики є: знайомство з структурою, основними підрозділами закладу, чи установи, де проходить практика; знайомство з персоналом та його обов'язками; вивчення відповідних нормативних документів; знайомство з основними напрямками діяльності і функціями соціологічної служби; залучення студентів до виконання практичних завдань соціологічної служби; ознайомлення з науковою і методичною літературою необхідною для виконання професійних обов'язків соціолога.

Відповідно до освітньої програми, проходження практики сприяє формуванню в студентів таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК01);
 здатність працювати в команді (ЗК03);
 здатність бути критичним і самокритичним (ЗК04);
 здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) (ЗК05);
 здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК06);
 навички міжособистісної взаємодії (ЗК07);
 здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК08);
 здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК09);
 здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК10).

Фахові компетентності (СК):

здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології (СК01);
 здатність використовувати інтернет-ресурси, статистичну інформацію для вирішення експериментальних і практичних завдань у галузі професійної діяльності (СК08);
 здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування українською та іноземними мовами, ведення ділової документації (СК09);
 здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога (СК11);
 здатність налагоджувати, підтримувати і розвивати міждисциплінарне професійне співробітництво, корпоративну відповідальність на основі знання організації роботи соціологічної служби в системі державних та недержавних органів (СК12);
 здатність до адаптації та професійного реагування на виклики соціальних трансформацій (СК16).

1.3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Соціологія», проходження **ознайомчої навчальної практики** повинно забезпечити досягнення таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.	РН01
Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.	РН08
Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога.	РН12
Розуміти наукові принципи, що лежать в основі соціальної діяльності, ідентифікувати, формулювати і розв'язувати	РН13

завдання зі спеціальності, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.	
Організувати заходи, пов'язані із вивченням законодавчих актів спрямованих на відпрацювання нормативно-правової бази діяльності соціолога.	PH16

1.4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ОЗНАЙОМЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ПРАКТИКИ

Обрати організацію для проходження практики та ознайомлення з основами майбутньої професійної діяльності.

Відвідувати базу практики згідно з планом та вести щоденник практики.

Підготувати звіт про проходження ознайомчої навчальної практики. Звіт повинен включати висвітлення наступних пунктів:

- основних напрямків діяльності закладу чи установи;
- особливостей професійної діяльності соціологів установи;
- плану роботи соціологічної служби на рік;
- методичних матеріалів, які найчастіше використовуються соціологами установи (методики, тести та ін.).

1.5. ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПЕРІОД ПРОВЕДЕННЯ ОЗНАЙОМЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

№ п/п	Вид та зміст роботи	Період виконання завдання
1	Інструктаж з охорони праці (загальний та на робочому місці)	1 день
2	Знайомство із структурою, основними підрозділами, персоналом закладу та його обов'язками	1 день
3	Вивчення нормативних документів, методичних матеріалів, які використовуються соціологами установи	1 тиждень
4	Участь у підготовці до проведення соціологічного дослідження	1, 2 тиждень
5	Оформлення звітної документації. Підготовка до підсумкової конференції по захисту практики	2 тиждень
	Загальна тривалість практики	2 тижні

1.6. ЗАГАЛЬНА ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ, ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ ПРАКТИКИ

Звіт про проходження практики повинен містити відомості про виконання всіх розділів програми та індивідуальних завдань, висновки та пропозиції. Він

має бути оформлений згідно із загальними вимогами до наукової роботи студентів (обсяг – до 30 аркушів) і містити: титульну сторінку; вступ; зміст звіту; розкриття змісту практичної діяльності за розділами програми практики; висновки і пропозиції; додатки (зразки зібраної первинної інформації, таблиці, схеми тощо).

Структура звіту студента повинна включати наступне:

1. титульна сторінка (див. Додаток 1);
2. план (див. Додаток 2);
3. вступ (мета практики, завдання практики, обґрунтування вибору закладу (установи) для проходження практики) (див. Додаток 3);
4. основна частина: структура організації (бази практики); документація необхідна для роботи соціолога (плани роботи, графік, звіти тощо); документація необхідна для проведення соціологічних досліджень; специфіка роботи соціолога в структурному підрозділі (напрямки та методи роботи соціолога конкретного структурного підрозділу); опис змісту й характеру робіт, до яких залучався студент під час проходження практики;
5. висновки (узагальнені висновки щодо ефективності роботи організації, її важливості в соціологічному аспекті, опис навичок та знань отриманих в процесі практики, обґрунтований висновок стосовно бажання (небажання) проходити тут практику в подальшому);
6. список використаних джерел;
7. додатки (містять ті документи, на які студент посилається у звіті).

2. ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА З ОБРОБКИ ТА АНАЛІЗУ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

2.1. ОПИС ПРАКТИКИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 7,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 225	3	4
Тривалість: п'ять тижнів	Семестр:	
	6	8
Вид підсумкового контролю: диференційований залік	Самостійна робота:	
	75	75
Форма підсумкового контролю: усна відповідь	Індивідуальна робота:	
	150	150

2.2. МЕТА ПРАКТИКИ

Метою виробничої практики з обробки та аналізу соціологічної інформації є здобуття вмінь, навичок дослідницької роботи та досвіду проведення соціологічного дослідження, що включає весь комплекс дослідницьких робіт: підготовку програми соціологічного дослідження, розробку інструментів збору соціологічної інформації, написання аналітичного звіту.

Головними завданнями виробничої практики з обробки та аналізу соціологічної інформації є: закріплення знань з програмування соціологічного дослідження; закріплення знань з методології та методів збору соціологічної інформації; набуття навичок із комп'ютерної обробки первинної соціологічної інформації; оволодіння вміннями написання аналітичних звітів за результатами емпіричного дослідження, формулювання висновків і практичних

рекомендацій; набуття навичок роботи в дослідницькому колективі під час організації та проведення емпіричного соціологічного дослідження.

Відповідно до освітньої програми, проходження практики сприяє формуванню в студентів таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК01);

здатність працювати в команді (ЗК03);

здатність бути критичним і самокритичним (ЗК04);

здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) (ЗК05);

здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК06); навички міжособистісної взаємодії (ЗК07);

здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК08);

здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК09);

здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК10).

Фахові компетентності (СК):

здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів (СК04);

здатність самостійно планувати, організовувати та проводити соціологічне дослідження (СК05);

здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації (СК06);

здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефаківців (СК07);

здатність використовувати інтернет-ресурси, статистичну інформацію для вирішення експериментальних і практичних завдань у галузі професійної діяльності (СК08);

здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування українською та іноземними мовами, ведення ділової документації (СК09);

здатність виконувати професійні ролі у проєктній діяльності в галузі соціальної проблематики, прогнозування процесів та явищ в сучасному соціумі (СК10).

2.3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Соціологія», проходження виробничої практики з обробки та аналізу соціологічної інформації повинно забезпечити досягнення таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.	РН01
Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.	РН04

Вільно спілкуватися державною та іноземною / іноземними мовами усно і письмово з професійних питань.	RH05
Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.	RH07
Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.	RH08
Вміти розробляти програму соціологічного дослідження.	RH09
Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів.	RH10
Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців.	RH11
Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога.	RH12
Розуміти наукові принципи, що лежать в основі соціальної діяльності, ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання зі спеціальності, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.	RH13
Застосовувати ефективні методи, процедури та технології соціологічних досліджень шляхом забезпечення внутрішньої упорядкованості та погодженості окремих елементів наукового пошуку.	RH14
Використовувати відповідні соціологічні дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички стосовно теоретичних та прикладних аспектів вивчення соціальних змін.	RH17
Перевіряти статистичні гіпотези дослідження для їх підтвердження або спростування, використовуючи математичні методи соціологічного аналізу емпіричних даних.	RH22

2.4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ З ОБРОБКИ ТА АНАЛІЗУ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Обрати організацію для проходження практики та проведення соціологічного дослідження. Тема дослідження обирається студентом самостійно, залежно від його професійних зацікавлень. Відповідно до обраної тематики обирається база для проходження практики.

Відвідувати базу практики згідно з планом та вести щоденник практики.

Підготувати та провести соціологічне дослідження за планом:

1. написання програми, розробка інструментарію дослідження;
2. збір даних про генеральну сукупність, розрахунок вибіркової сукупності для проведення дослідження;
3. підготовка польового етапу дослідження;
4. введення даних у програму SPSS, обробка даних;

5. написання індивідуальних аналітичних звітів за результатами дослідження на обрану тематику;

6. підготовка паперового звіту та презентації засобами Power Point за результатами роботи на виробничій практиці.

2.5. ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПЕРІОД ПРОВЕДЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ З ОБРОБКИ ТА АНАЛІЗУ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

№ п/п	Вид та зміст роботи	Період виконання завдання
1	Інструктаж з охорони праці (загальний та на робочому місці)	1 день
2	Ознайомлення зі змістом діяльності обраного закладу, ознайомлення з основними функціональними ролями і обов'язками спеціалістів	1 день
3	Розробка програми дослідження. Розробка інструментарію.	1 тиждень
4	Розрахунок вибіркової сукупності. Збір даних.	2, 3 тиждень
5	Обробка отриманих даних. Аналіз даних. Підготовка даних до презентації.	4 тиждень
6	Оформлення звітної документації. Підготовка до підсумкової конференції по захисту практики	5 тиждень
	Загальна тривалість практики	5 тижнів

2.6. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ, ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ ПРАКТИКИ

Звіт про проходження практики повинен містити відомості про виконання всіх розділів програми та індивідуальних завдань, висновки та пропозиції. Він має бути оформлений згідно із загальними вимогами до наукової роботи студентів (обсяг – до 30 аркушів) і містити: титульну сторінку; вступ; зміст звіту; розкриття змісту практичної діяльності за розділами програми практики; висновки і пропозиції; додатки (зразки зібраної первинної інформації, таблиці, схеми тощо).

Структура звіту студента повинна включати наступне:

1. титульна сторінка (див. Додаток 1);
2. план (див. Додаток 2);
3. вступ (мета практики, завдання практики, обґрунтування вибору закладу (установи) для проходження практики) (див. Додаток 3);
4. основна частина: опис процесу проходження практики, із зазначенням особисто здобутих навичок та вмінь; технічне завдання та програма соціологічного дослідження на обрану тему; робочий план дослідження; звіт дослідження;

5. висновки (узагальнені висновки щодо ефективності роботи організації, її важливості в соціологічному аспекті, опис навичок та знань отриманих в процесі практики, обґрунтований висновок стосовно бажання (небажання) проходити тут практику в подальшому);

6. список використаних джерел;

7. додатки (анкета, план інтерв'ю, діаграми, графіки тощо).

3. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

3.1. ОПИС ПРАКТИКИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 9	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 270	4	5
Тривалість:	Семестр:	
сім тижнів	7	10
Вид підсумкового контролю: диференційований залік	Самостійна робота:	
	90	90
Форма підсумкового контролю: усна відповідь	Індивідуальна робота:	
	180	180

3.2. МЕТА ПРАКТИКИ

Метою науково-дослідної виробничої практики є удосконалити професійні вміння та навички студентів на основі залучення до практичної діяльності соціологів, закріпити теоретичні знання.

Головними завданнями науково-дослідної виробничої практики є: закріплення і практичне використання теоретичних знань з фахових дисциплін; формування професійної ідентифікації та самосвідомості; накопичення досвіду щодо виконання професійних обов'язків, виховання почуття персональної відповідальності; формування вмінь і навичок для реалізації діагностичної, прогностичної та аналітичної функцій соціолога; професійне застосування технологій проведення опитування, інтерв'ювання та анкетування; практичне застосування технології соціологічних досліджень в умовах соціологічної служби; планування послідовності обробки, аналізу і використання соціологічної інформації.

Відповідно до освітньої програми, проходження практики сприяє формуванню в студентів таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК01);
здатність працювати в команді (ЗК03);
здатність бути критичним і самокритичним (ЗК04);
здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) (ЗК05);
здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК06);
навички міжособистісної взаємодії (ЗК07);
здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК08);
здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК09);
здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК10);
здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК11).

Фахові компетентності (СК):

здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому (СК03);
здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів (СК04);
здатність самостійно планувати, організовувати та проводити соціологічне дослідження (СК05);
здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації (СК06);
здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефахівців (СК07);
здатність використовувати інтернет-ресурси, статистичну інформацію для вирішення експериментальних і практичних завдань у галузі професійної діяльності (СК08);
здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування українською та іноземними мовами, ведення ділової документації (СК09);
здатність виконувати професійні ролі у проєктній діяльності в галузі соціальної проблематики, прогнозування процесів та явищ в сучасному соціумі (СК10);
здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога (СК11);
здатність до соціологічної рефлексії стосовно теоретичних та прикладних аспектів здійснення дослідницької та аналітичної роботи щодо соціальних змін (СК14).

3.3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Соціологія», проходження **науково-дослідної виробничої практики** повинно забезпечити досягнення таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.	РН01
Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.	РН03
Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.	РН04
Вільно спілкуватися державною та іноземною / іноземними мовами усно і письмово з професійних питань.	РН05
Ефективно виконувати різні ролі (зокрема організатора, комунікатора, критика, генератора ідей, виконавця тощо) у команді в процесі вирішення фахових задач.	РН06
Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.	РН07
Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.	РН08
Вміти розробляти програму соціологічного дослідження.	РН09
Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів.	РН10
Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців.	РН11
Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога.	РН12
Виконувати професійні ролі в проєктній діяльності, розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.	РН15
Використовувати відповідні соціологічні дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички стосовно теоретичних та прикладних аспектів вивчення соціальних змін.	РН17
Проводити пошук ефективних засобів використання соціальних механізмів регулювання соціальних, політичних, економічних, освітніх, етнокультурних процесів методом проведення соціологічних досліджень.	РН19
Виявляти та аналізувати нові чинники соціальної нерівності в	РН21

Україні та світі, визначати можливі шляхи подолання нерівного доступу різних суспільних груп до тих чи інших соціальних ресурсів.	
---	--

3.4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Обрати заклад для проходження практики.

Відвідувати базу практики згідно з планом та вести щоденник практики.

Проаналізувати діяльність організації (центру, закладу, служби), обраної для проходження практики, і на цій основі підготувати соціальний проект, який буде містити пропозиції по перспективному розвитку тої чи іншої соціальної групи. Цей проект необхідно публічно захистити.

В основу проекту має бути поставлена значима для окремої спільноти, групи людей або окремих індивідів соціальна проблема, вирішенню якої і повинен сприяти проект.

Проекти можуть бути орієнтовані на створення нового або вдосконалення (реконструкцію) діючого об'єкту (служби, відділу, організації, центру і т.п.), зміну функцій, послуг, системи впливу (ідеологія, підхід, моделі допомоги), окремі заходи і т.п.

При підготовці проекту необхідно дотримуватися наступних вимог:

- 1) специфічність проблеми;
- 2) вимірюваність (відображення очікуваного результату втручання);
- 3) реальність виконання;
- 4) зв'язок з конкретною проблемою;
- 5) чіткі часові рамки.

3.5. ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПЕРІОД ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

№ п/п	Вид та зміст роботи	Період виконання завдання
1	Інструктаж з охорони праці (загальний та на робочому місці)	1 день
2	Ознайомлення зі змістом діяльності обраного закладу, ознайомлення з основними функціональними ролями і обов'язками спеціалістів	1 день
3	Узгодження і затвердження графіка роботи студента-практиканта в закладі. Планування заходів, в яких буде здійснюватися виконання завдань практики.	1 тиждень
4	Збір даних для підготовки соціального проекту.	2, 3 тиждень
5	Обробка отриманих даних. Аналіз даних. Підготовка соціального проекту.	4, 5, 6 тиждень

6	Оформлення звітної документації. Підготовка до підсумкової конференції по захисту практики	7 тиждень
	Загальна тривалість практики	7 тижнів

3.6. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ, ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ ПРАКТИКИ

Звіт про проходження практики повинен містити відомості про виконання всіх розділів програми та індивідуальних завдань, висновки та пропозиції. Він має бути оформлений згідно із загальними вимогами до наукової роботи студентів (обсяг – до 30 аркушів) і містити: титульну сторінку; вступ; зміст звіту; розкриття змісту практичної діяльності за розділами програми практики; висновки і пропозиції; додатки (зразки зібраної первинної інформації, таблиці, схеми тощо).

У вступі до звіту описується мета та завдання практики, обґрунтовується вибір закладу для проходження практики та написання проекту. Основна частина звіту являє собою власне сам проект.

Структура проекту:

1. проблема, на вирішення якої спрямований проект;
2. мета проекту;
3. опис результатів, на досягнення яких спрямований проект;
4. опис діяльності, необхідної для отримання передбачених результатів;
5. термін реалізації проекту, порядок використання одержаного фінансування;
6. кадрове, фінансове, матеріально-технічне забезпечення;
7. порядок здійснення керівництва і контролю за виконанням даного проекту.

4. БАЗИ ПРАКТИКИ

Бази навчальної та виробничої практики визначаються довгостроковими або короткостроковими договорами між університетом і підприємствами всіх форм власності і є офіційною підставою для проходження практики здобувачів вищої освіти. Тривалість дії договорів погоджується договірними сторонами. Вона може визначатися на період самої практики або на термін до п'яти років з можливістю подальшої пролонгації на такий же строк.

Базами проходження практики можуть виступати: науково-дослідницькі центри, соціологічні служби, лабораторії підприємств, організацій та установ, служби управління персоналом, кадрові, рекрутингові агенції, громадські організації, соціальні служби, служби зв'язків із громадськістю, освітні заклади (загальноосвітні школи, школи-інтернати, дитячі будинки), соціальні служби, управління та депаратменти органів місцевого самоврядування, служби у справах неповнолітніх, спеціалізовані заклади пенітенціарної системи, благодійні фонди.

Закріплення здобувачів денної форми навчання за базами практики та призначення керівників від кафедри оформлюється наказом ректора університету, а здобувачів заочної форми – розпорядженням декана факультету.

Список закладів періодично оновлюється, так як з окремими організаціями закінчується дія договору, з іншими ж укладаються нові договори. Факультет суспільних наук наразі має підписані довгострокові договори співпраці з наступними підприємствами, що можуть стати базами практики під час проходження навчальної та виробничої практики:

1. Громадська організація «Карпатська фундація»
2. Карпатський центр політгових досліджень
3. Закарпатське обласне відділення соціологічної асоціації України
4. Центр соціологічних досліджень та соціальних ініціатив
5. ГУ Національної поліції в Закарпатській області
6. Філія Державної установи «Центр пробації» в Закарпатській області
7. Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти (кафедра менеджменту інноваційного розвитку освіти)
8. Закарпатський обласний центр зайнятості
9. Служба у справах дітей Закарпатської ОДА
10. Закарпатський регіональний центр соціально-трудової реабілітації та професійної орієнтації «Вибір»
11. Ужгородська міська організація Товариства Червоного Хреста України
12. Обласний дитячий спеціалізований санаторій “Малютко”
13. Закарпатський обласний центр соціально-психологічної допомоги
14. УЗОШ I-III ступеня № 20 – ліцей Лідер
15. Ужгородський міський центр соц. служб для сім’ї, дітей та молоді
16. Департамент праці та соціального захисту населення Ужгородської міської ради
17. ГО «Товариство захисту осіб з інвалідністю «Надія»
18. Ужгородський міський територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)
19. Благодійний фонд «Карітас-Caritas» Мукачівської греко-католицької єпархії
20. Закарпатський обласний благодійний фонд «Рада життя»
21. ГО «Справа Кольпінга в Україні»
22. Ресурсний центр для підтримки та супроводу внутрішньо переміщених осіб в Закарпатській області
23. Обласний Центр здоров’я
24. Департамент соціального захисту населення Закарпатської ОДА
25. Ужгородський міськрайонний суд
26. Закарпатський обласний благодійний фонд “Благо”
27. Багатопрофільний ліцей «Інтелект» - ЗОШ I-III ст. № 11
28. Закарпатський обласний центр соціальних служб
29. Медико-соціальний реабілітаційний центр “Дорога життя”
30. Міжгірська районна філія Закарпатського ОЦЗ
31. Перечинська районна філія Закарпатського ОЦЗ

32. Хустська міськрайонна філія Закарпатського ОЦЗ
33. Воловецька районна філія Закарпатського ОЦЗ
34. Міжгірське об'єднане управління ПФ в Закарпатській обл.
35. Тячівське управління праці та соціального захисту населення
36. Служба у справах дітей Великоберезнянської РДА
37. Центр надання соціальних послуг Хустської міської ради
38. Виноградівський районний центр соц. служб для сім'ї, дітей та молоді
39. Іршавський районний центр соц. служб для сім'ї, дітей та молоді
40. Великоберезнянський районний центр соц. служб для сім'ї, дітей та молоді
41. Мукачівський міськрайонний суд
42. Перечинська ЗОШ-інтернат I-II ст.
43. Обласний центр соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями (м. Мукачево)
44. Притулок для дітей смт. Батьово
45. Іршавська районна організація Товариства Червоного Хреста України
46. Благодійний фонд підтримки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування «Опіка»
47. Благодійна організація «БФ Карітас Св. Августина» м. Перечин
48. Відділ статистики у Старосамбірському районі Головного управління статистики у Львівській обл.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Практика проходить згідно з робочим навчальним планом.

Для вибору місць практики студентам пропонується перелік закладів, з якими укладено договори.

Студентам надається також можливість самостійного вибору місць проходження практики, однак у цьому випадку керівник практики від кафедри повинен ознайомитися з роботою закладу і підтвердити, що він відповідає цілям, які ставляться перед практикою. Більше одного студента в один і той самий заклад направляється при умові, що там вони матимуть різних керівників практики (кожному студенту необхідно забезпечити індивідуального наставника).

За тиждень до початку практики керівник практики від кафедри проводить інструктаж студентів. Під час інструктажу студентів ознайомлюють з основами охорони праці та видають їм документацію, необхідну для проходження практики (направлення для проходження практики в обраному закладі, щоденник практики).

Під час практики керівник від кафедри 2-3 рази відвідує студента у закладі, однак як студент, так і керівник практики від закладу можуть звернутися до нього в будь-яких випадках, які потребують його втручання, консультації чи допомоги.

6. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Диференційований залік з практики приймається у формі звітної конференції комісією викладачів кафедри.

Загальне оцінювання результатів проходження практики, виконання індивідуальних завдань, оформлення та захист звітів здійснюється за кредитно-трансферною системою, згідно якої максимальний рейтинг кожного здобувача складається з оцінювання в балах за всіма критеріями, що виставляються під час захисту і переводиться в оцінку за схемою:

Загальна сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	
60 – 63	E	задовільно
35 – 59	F X	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Для визначення рівня оволодіння здобувачами навчальним матеріалом та оцінювання їх академічних досягнень викладачі користуються узагальненими критеріями оцінювання:

90-100 балів A	здобувач вільно володіє навчально-практичним матеріалом, успішно розв'язує завдання у стандартно-виробничих ситуаціях, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань
82-89 балів B	здобувач володіє навчально-практичним матеріалом у межах програми навчально-виробничої практики, проте у виконанні стандартно-виробничих завдань допускає неточності
74-81 балів C	здобувач володіє певним обсягом навчально-практичного матеріалу, здатний його реалізувати, проте допускає суттєві неточності в стандартно-виробничих ситуаціях
64-73 балів D 60-63 балів E	здобувач володіє навчально-практичним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчально-практичного матеріалу, уміє використовувати одержані знання і уміння, проте допускає окремі помилки в стандартно-виробничих ситуаціях
35-59 балів F X	здобувач володіє навчально-практичним матеріалом

	поверхнево й фрагментарно
0-34 балів F	здобувач не володіє навчально-практичним матеріалом

Розподіл балів за виконання програми практики та захист звітів:

Вид діяльності	Кількість балів
Проходження інструктажу з охорони праці та отримання документів	5
Своєчасне прибуття на базу практики та присутність протягом всього періоду проходження практики	10
Щоденник з практики та відгук керівника практики від закладу	15
Звіт з практики	50
Публічний захист звіту з практики	20
Разом	100

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Безпалько О. В. Соціальне проектування. Навчальний посібник: К., 2010. 127 с.
2. Богдан О. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження. Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених. К.: Духі Літера, 2015. 380 с.
3. Богоявленська Ю.В. Проектний аналіз. Навч. посіб. К., 2004. 336с.
4. Вербець В. В. Методологія та методика соціологічних досліджень: Навчально-методичний посібник. Рівне: РДГУ: Інститут соціальних досліджень, 2006. 167 с.
5. Головаха Є. Моніторингові дослідження Інституту соціології НАН України: методологія, методи, організація опитувань // Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. 2014. Вип. 1(2). С. 5-12.
6. Головаха Є. Українське суспільство: шляхи трансформації // Український соціологічний журнал. 2016. № 1-2. С. 26-30.
7. Гоманюк М.А. Інтерв'юер у масовому опитуванні. Кишеньковий навчальнометодичний посібник. Херсон : Гілея, 2013. 84 с.
8. Методологія і методи соціологічних досліджень в Україні: історія та сучасні проблеми: збірник статей за матеріалами конференції. За наук. ред. В.С. Бакірова, Є.І. Головахи. К.: Інститут соціології НАН України, ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2017. 208 с.
9. Михайлева Е.Г. Методология и методы социологических исследований: учеб. пособ. Х.: Изд-во НУА, 2016. 286 с.
10. Панина Н.В. Избранные труды по социологии: В трех томах. Том 1. Вопросы теории, методологии, технологии социологического исследования и профессиональной этики. К.: Факт, 2008. 472 с.
11. Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження. К.: Наукова думка, 2006. 232 с.
12. Паніотто В., Харченко Н. Методи опитування: підручник. Київ: КиєвоМогилянська академія, 2017. 342 с.

13. Практикум з соціології. За ред. В.Пічі. Львів, 2004. 368 с.
14. Соціологія: терміни, поняття, персоналії: Навчальний словник-довідник. Уклад. В.Піча, Ю.Піча, Н.Хома та ін. Львів, 2002. 480 с.
15. Сучасні методики контент-аналізу: навчальний посібник. За заг. ред. Костенко Н., Батаєвої К., Іванова В. Київ: Кондор, 2018. 256 с.
16. Тянь Р.Б, Холод Б.І., Ткаченко В.А. Управління проектами: Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 224 с.
17. Чмиленко Ф.О. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень». Д.: РВВ ДНУ, 2014. 48 с.
18. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. К.: Знання, 2002. 307 с.
19. Якісні дослідження в соціологічних практиках: навчальний посібник. За ред. Н. Костенко, Л. Скокової. Київ: Інститут соціології НАНУ, 2009. 400 с.
20. Як провести соціологічне дослідження: методичні рекомендації. Упоряд. та заг. ред. О.М. Балакіревої та О.О. Яременка. К.: Державний ін.-т проблем сім'ї та молоді, 2004. 264 с.
21. Babbie E. The Practice of Social Research. 9th Edition. Belmont, Ca: Wadsworth / Thompson Learning, 2001. 498 p.
22. Creswell J.W. Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Approaches, Second Edition. Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publications, 2003.

Зразок титульної сторінки звіту про проходження практики

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

ЗВІТ
про проходження ознайомчої навчальної практики

Виконав студент 2-го курсу
денного відділення
спеціальності 054 “Соціологія”
Козак Олексій

Керівник практики: доц. Афанасьєв Д.М.

Оцінка за національною шкалою _____
Кількість балів _____
Оцінка за шкалою ECTS _____

Члени комісії: _____
_____
_____

Зразок оформлення змісту звіту про проходження ознайомчої практики**ЗМІСТ**

ВСТУП	.....
ОСНОВНА ЧАСТИНА	.....
1.1. Структура організації.....	.....
1.2. Аналіз документів та методичних матеріалів.....	.....
1.3. Аналіз специфіки роботи соціолога в організації.....	.....
ВИСНОВКИ	.....
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	.....
ДОДАТКИ	.....

Зразок оформлення змісту звіту про проходження практики з обробки та аналізу соціологічної інформації**ЗМІСТ**

ВСТУП	.....
ОСНОВНА ЧАСТИНА	.....
1.1. Структура організації та аналіз специфіки роботи соціолога в організації	.....
1.2. Програма соціологічного дослідження	.....
1.3. Аналіз результатів дослідження.....	.....
ВИСНОВКИ	.....
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	.....
ДОДАТКИ	.....

Зразок вступної частини звіту про проходження практики

ВСТУП

Метою ознайомчої навчальної практики є знайомство студентів з особливостями організації і проведення соціологічних досліджень в Україні, основними засадами роботи соціологічних служб і зокрема конкретної соціологічної служби, функціональними особливостями її підрозділів, з умовами організацією професійної діяльності соціолога.

Головними завданнями ознайомчої навчальної практики є: знайомство з структурою, основними підрозділами закладу, чи установи, де проходить практика; знайомство з персоналом та його обов'язками; вивчення відповідних нормативних документів; знайомство з основними напрямками діяльності і функціями соціологічної служби; залучення студентів до виконання практичних завдань соціологічної служби; ознайомлення з науковою і методичною літературою необхідною для виконання професійних обов'язків соціолога.

Відповідно до мети та поставлених завдань, мною було обрано Карпатський центр полінгових досліджень для проходження ознайомчої навчальної практики. Карпатський центр полінгових досліджень займається проведенням досліджень соціально-економічних процесів на Закарпатті та соціально-політичних орієнтацій різних груп населення. Працівники полінгового центру використовують увесь спектр полінгових і соціологічних методик та технологій виміру, а також збору соціальної інформації. В зв'язку з цим, вважаю доцільним та обґрунтованим рішенням проходити практику на базі центру.